

Mövzu 14. AZƏRBAYCANIN BEYNƏLXALQ RƏQABƏT MEYDANINA ÇEVRİLMƏSİ

PLAN

- 1. Pyotrun Xəzəryanı bölgələrə yürüşü**
- 2. Rusiya-Osmanlı qarşındurması. İstanbul müqaviləsi.**
- 3. Azərbaycanda rus-osmanlı idarəciliyi.**
- 4. Rəşt, Bağdad və Gəncə müqavilələri.**
- 5. Nadirə qarşı üsyanlar.**

Pyotrun Xəzər yanı bölgələrə yürüşü Osmanlı dövləti ilə Rusiyanın münasibətlərini olduqca gərginləşdirdi. Çar Rusiyası kimi Osmanlı sarayı da Azərbaycan ərazisini tutmaq istəyirdi. Təbii sərvətlər və hərbi strateji əhəmiyyətindən başqa tranzit ticarət yollarının Azərbaycandan keçməsi Osmanlı imperiyasını çox maraqlandırırırdı. Bu yolların əldən çıxması Türkiyənin mənafeyinə uyğun gəlmirdi. Buna görə də Türkiyənin baş vəziri İbrahim paşa Hevşəhərli 1722-ci ilin noyabrında Rusiyanın İstanbuldakı kosulu İ. Neplüyevə Xəzəryanı torpaqların tutulması ilə bağlı etiraz bəyanatı verdi. Bəyanatda Osmanlı sarayı I Pyotru Səfəvi ərazilərin tərk etməyi tələb edirdi. Yalnız əsas qoşun hissələrinin Xəzəryanı bölgələrdən Türkiyə ilə Rusiya arasında müharibənin başlamamasına səbəb oldu. 1723-ci ilin 13 fevralında Pyotur Türkiyə elçisi Nişli Məmməd ağa ilə görüşdü. Davud bəyin Türkiyə himayəsinə götürüldüyünü rəsmən bildirən bu elçi qoşunları Xəzər vilayətindən çıxarmaq haqqında öz hökumətinin tələbini yenidən Pyotra bildirdi. Türkiyə ilə müharibə etmək istəməyən Pyotr Neplüyevə vaxt qazanmaq üçün 1723- ci il aprelin 2-də tapşırıq verdi. Konsul Neplüyevə Türkiyə ilə razılaşma əldə etmək üçün səlahiyyətlər verilmişdi.

Əlverişli şərait yarandığından Mir Mahmudu qabaqlayaraq Qərbi İrani Şərqi Zaqafqaziyanı, başlıcası isə Rusiyanı qabaqlayaraq Bakını tutmaq istəyən Osmanlı dövləti 1723-cü ilin yayında hərbi əməliyyata başladı. 12-13 iyun 1723-ci ildə türk ordusu döyüşsüz Tiflisi tutdu.

1724-cü ildə Rusiya ilə Osmanlı dövləti arasında bağlanan İstanbul müqaviləsi Azərbaycan ərazisini dörd yerə bölmüşdü. Türkiyə, Rusiya, İran və Hacı Davud arasında bölüşdürülən Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı daha da çətinləşdi.

İstanbul müqaviləsi ilə Türkiyəyə keçən ərazilərə türk qoşunları açıq hücumə keçdi. 1724-cü ilin yazında Arifi Əhməd paşa 60 minlik ordu ilə İrəvana yürüş etdi. O, avqustun 31-də şəhəri tam tutdu. 1724-cü ildə Kirmanşah, Marağa, Həmədan tutuldu. 1724-cü ilin yayında Van hakimi Abdulla paşa Təbrizə yürüşə hazırlaşmağa başladı. O, əvvəlcə Səlmas və Ordubadı tutdu. 1724-cü ilin avqustunda türk qoşunlarının Təbrizi tutmaq cəhdi baş tutmadı. 1725-ci ilin əvvəllərində türk komandanlığı yenidən Azərbaycan ərazilərinin işğalına başladı. 1725-ci ilin fevralında İrəvanda olan osmanlı ordusu Təbriz üzərinə hərəkət etdi. Yolüstü Xoy tutuldu. Təbrizə yürüş edən 70 minlik türk ordusuna Abdulla Paşa komandanlıq edirdi. Abdulla Paşa Təbrizi iyunun 17-də mühasirəyə alaraq hücumə başladı. Müdafiəçilər əsasən şəhər əhalisindən ibarət idi. Dörd gün müqavimətdən sonra Təbrizin böyük hissəsi türklərin əlinə keçdi. Mənbələrin məlumatına əsasən müdafiəçilərdən 70 min ölmüşdü. Türkiyə ordusu isə 40 minə yaxın itki vermişdi.¹ Təbrizin alınması şərəfinə Osmanlı sarayında şənlik keçirilmişdi.

1725-ci ilin avqustunda türk ordusu Sarı Mustafa paşanın komandanlığı ilə Gəncə şəhərini tutdu. 1725-ci ilin sonunda Ərdəbilin alınması ilə Şimali və Cənubi Azərbaycan (Xəzəryanı bölgələr çıxılmaqda) Osmanlı dövlətinə qatıldı.

Paytaxt İsfahanla birlikdə İraq, Fars, Xorasanın Əfqanların, Azərbaycanın yarısından çoxunun, Gürcüstan və Ermənistanın Osmanlı imperiyasının, Xəzərboyu ərazilərin Çar Rusiyasının əlinə keçməsi İran hakim dairələrini hərəkətə gətirdi. Bu qüvvələrin və ərazilərin birləşdirilməsində Nadirqulu xan (1689-1747) böyük rol oynadı.

Nadir xan azərbaycanlı afşar türki idi. Ulu babaları Moğol yürüşləri zamanı Türküstandan Azərbaycana köçüb yerləşmiş Afşar tayfasının Qırxlı boyündandırlar. Şah I İsmayıl onları sərhədlərdə qarovul çəkmək üçün Xorasana-Əbivərd mülkünün Gürkan çeşməsi ərazisinə köçürmüşdü. 1689-cu ilədə İmam Qulu ailəsində Nadir Qulu anadan olmuşdu. Kosa Əhmədli tayfasından olan Baba Əhmədin iki qızına evlənən Nadir günbə gün güclənərək Nadir Qulu bəy adı ilə məşhurlaşmağa başlayır. Nadir Əbivərd şəhərini tutaraq özünə mərkəz edir. Çox keçmədən Nadir qulu bəy 400 ailədən ibarət olan cəlalilər tayfasının başçısı olaraq pillə—pillə afşar tayfalarını, Əbivərd kürdlərini və digər köçəri tayfaları birləşdirərək Gelat qalasını ələ keçirdi. Məlik Mahmud və başqaları ilə vuruşaraq o, xeyli məşhurlaşdı. Bu vaxt o, Şah Təhmasibin qulluğuna keçərək

Təhmasibqulu xan adı aldı. İlk vaxtlar qorçubaşı olan Nadir çox keçmədən bütün ordunun sərkərdəsi oldu.

İlk öncə Nadir Astrabad və Mazandarani tutmuş türkmənləri əzərək, Xəzər dənizinə şah hökuməti üçün çıxış açdı. 1726-cı ildə Məhşəd uğrunda savaşa başladı. Nadirin tələbi ilə Təhmasib Mirzə Əmirəl-ümara Fətəli xan Qaçarı Məlik Mahmudla gizli əlaqə saxlamaqda günahlandıraraq 1726-cı il sentyabrın 6-da edam etdirdi. Bundan sonra İran ordusunun Əmirəl-ümarası Nadir xan Əfşar (Təhmasibqulu xan) oldu. Əvvəlcə Məşhədi sonra isə Mərvi ələ keçirib Məlik Mahmudu edam etdi. 1729-cu il sentyabrın 30-da Xorasanda Mehmandost çayı sahilində və noyabrın 13-də İsfahan yaxınlığında olan qanlı döyüşlərdə Əfqanlar üzərində qələbə Nadir xanın güclü bir sərkərdə olduğunu aydın göstərdi. Şah II Təhmasibin İsfahana qayıtması üçün yol açıldı.

İsfahana qayıdan II Təhmasib Osmanlı imperiyasından əvvəl Səfəvi dövləti tərkibinə daxil olan ərazilərin geri qaytarılmasını tələb etdi. Vəli Məhəmməd xanın başçılığı ilə göndərilən nümayəndəlik Osmanlı sarayının qərarı ilə Mardin qalasında həbsə atıldı. Bunun səbəbi Nadirin qoşunla İrəvan istiqamətində hərəkət etməsi olmuşdu. Azərbaycan ərazisində yenidən hərbi əməliyyatlar başladı.

1730-cu ildə II Təhmasib Təbrizi mühasirəyə aldı. Səfi Qulu xan da onlara qoşuldu. Osmanlı qoşunlarının sərəsgəri (qoşun başçısı) Abdulla Köprülü Təbrizdə mühasirə edilmiş Osmanlı qarnizonuna köməyə tələssədə onun qoşunu yolda məğlub edildi və o, İrəvana çəkilməyə məcbur oldu. 1730-cu ilin sentyabrında Təbrizdə olan Osmanlı qarnizonu təslim oldu. Həmin il Nadir Marağa və Həmədanı da türklərdən geri aldı.

Təhmasib və Nadirin qoşunları Ərdəbili mühasirəyə aldılar. Şəhəri tutmaq cəhdi baş tutmadı. Osmanlı qoşunlarının Azərbaycandan tamamilə çıxarılmasını istəyən Rusiya dövləti Gilanda yerləşən rus qoşunlarının komandiri general Levaşova İran qoşunlarına kömək etmək haqqında əmr verdi General Leviatov ikitərəfli oyun oynayaraq həm Nadirə həm də türklərə kömək etməyə başladı. O, Nadirə kömək üçün paltarlarını dəyişmiş rus zabitləri ilə artilleriya göndərdi. Digər tərəfdən isə Ərdəbildə olan osmanlı qoşunlarının rusların əlində olan ərazidən keçməklə Şirvana getmələrinə imkan verdi. Ərdəbili təslim etmək istəyən Əli paşa nəhayət 1731-ci il yanvarın 5-də şəhəri tərk edərək Astaraya gəldi. Bakıdan keçən türk qoşun dəstəsi fevralın 27-də Şamaxıya çatdı. Bu zaman Xorasanda Nadirin əleyhinə qiyam qalxmışdı. Nadirin Xorasana getməsindən

istifadə edən Şah II Təhmasib qoşunun baş komandanlığını öz əlinə aldı. Şah Təhmasib 18 minlik qoşunla 1731-ci ilin dekabrında osmanlılarla müharibəyə başladı. Naxçıvan, İrəvan, Bağdad ətrafında olan döyüşlərdə II Təhmasib məğlub oldu. Həmədanın 30 km. liyində Qurıcanda osmanlılarla döyüşdə tam məğlub olaraq 5 min əsgər itirdi və İsfahana gəldi. Osmanlı qoşunu yenidən Təbriz və Marağanı tutdu.

Qeyd etmək lazımdır ki, 1729-30-cu illərdə Osmanlı sarayında siyasi vəziyyət xeyli çətinləşmişdi. Daxili saray çəkişməsi dövləti xeyli zəiflətmişdi. 1731-ci ilin əvvəllərində Osmanlı sarayında Sultan Mahmudun hakimiyyətə gəlməsi ilə Osmanlı dövlətində siyasi vəziyyət xeyli qaydasına düşmüşdü və buna görə də II Təhmasibin hücumları heç bir müsbət nəticə verməmişdi.

Döyüşlərdə məğlub olan şah II Təhmasib Osmanlı dövləti ilə 1732-ci il yanvarın 12-də uğursuz sülh müqaviləsi bağlamağa məcbur oldu. Müqaviləyə görə Araz çayının şimalı və Kirmanşaha qədər olan ərazilər türklərə verildi. Sülhün şərtinə görə Təbriz İrana verilirdi.

1730-cü ildə Nadir xanın Osmanlılara qarşı uğurlu savaşı çar Rusiyasını Xəzərsahili vilayətlərin İrana qaytarılması fikrinə gətirmişdi. Bununla bağlı 1732-ci ilin yanvarın 21-də Rusiya ilə İran arasında Rəşt müqaviləsi bağlandı. Müqaviləyə əsasən Rusiya 5 ay ərzində Kür çayının Xəzərə töküldüyü yerdən güneyə yerləşən bütün əraziləri İrana qaytarır, İran isə bu torpaqların Türkiyənin əlinə keçməsinə yol verməməli idi. Kür çayından Dərbəndə kimi uzanan quzey torpaqlarının qaytarılması üçün ayrıca şərt qoyulmuşdu. Belə ki, İstanbul bağlaşması üzrə (1724-cü il İstanbul müqaviləsi nəzərdə tutulur). Türkiyəyə keçən Şirvan, Ermənistan və Gürcüstanı İran (Nadir xan) osmanlılardan geri almalı, bununla da Xəzəryanı torpaqların Türkiyənin əlinə keçməyəcəyini təmin etməli idi.

Şah II Təhmasibin məğlubiyyətini və Osmanlı dövləti ilə bağladığı sülh müqaviləsi xəbərini eşidən Nadir çox qəzəbləndi. O, Osmanlı sarayına və Bağdad valisi Əhməd paşaya məktub yazaraq «Şah Təhmasibin müqaviləsinin heç bir siyasi qiyməti olmadığını bildirdi və bütün İran torpaqlarının qaytarılmasını» tələb etdi. Əks halda müharibəyə başlayacağını bildirdi.

Heratdan geri qayıdan Nadir İsfahana gəldi, şah II Təhmasibi Osmanlı dövləti ilə bağlanan sülhə görə tənqid etdi. İran qoşununun zabitləri də Nadirə tərəfdar çıxdı. 1732-ci il avqustun 8-də (başqa məlumatlara əsasən avqustun 22-də) qoşun başçılarının

müşavirəsi şah II Təhmasibin ölkəni idarə etmək iqtidarında olmadığı haqqında qərar verdi. Təhmasib 500 nəfərlik mühafizə dəstəsi ilə birlikdə Xorasana göndərildi.

Təhmasibin 8 aylıq oğlu III Abbas hakimiyyətə gətirildi. Nadir onun qəyyumu oldu. Nadir «Təhmasibqulu xan» ləqəbini ataraq, vəkilüdvələt və nəyibüssəltənə adını qəbul etdi.

Nadir Osmanlıların tutduqları torpaqların geri qaytarılmasına 1732-ci ilin payızında başladı. İlk olaraq Kirmanşah azad edildi. Ətraf əraziləri tutan Nadir Bağdadı mühasirə etdi. Bağdad ətrafında olan döyüşdə 1733-cü il iyul ayında Nadir məğlub olaraq Bəhruza çəkildi. Bağdadda mühasirədə olan Osmanlı qoşununa köməyə gələn Topal Osman paşa Nadiri məğlub etdikdən sonra Bağdada girdi. Çox keçmədən yeni qoşun toplayan Nadir yenidən osmanlılarla müharibəyə başladı. 1733-cü ilin payız və qışında osmanlıları məğlub edən Nadir Bağdadı tutdu. Hər iki tərəf müqavilə imzaladı. Abbasqulu ağa Bakıxanov bu barədə yazır: « Bağdad yaxınlığında türk ordusunu pis bir sürətdə məğlub etdikdən sonra, Nadir 1733-cü ildə Əhməd paşa ilə Bağdad müqaviləsi bağladı. Sultan İraq ərazisini tutmuş bütün paşalara İran vilayətlərini boşaltmaq üçün xətt-i-şərif ilə bəzədilmiş fərmanlar göndərdi. Sultan paşalara bütün əraziləri boşaltmaq əmri verdi. Nadir Ərdəbilə gəldi və Astara hakimi Musa xana xətt-i-şərifin bir sürətinin Şirvan hakimi Surxay xana göndərməsi əmrini verdi. O, fərman gətirən adamı öldürüb Mussa xana nalayiq sözlər yazdı. Buna görə Nadir bu məğrur adamı cəzalandırmaq üçün Şirvana hücum etməyi lazım bildi. Lakin Nadirin Kür çayına yaxınlaşdığını eşidən Surxay xan Şamaxını tərk edib Dağıstana getdi. 1734-cü il avqustun 17-də Nadir Şamaxıya gəldi və Ərdəbil hakimi Məmmədqulu xan Səidlini Şirvana hakim təyin etdi².

Nadirlə Surxay xan arasında həlledici döyüş Qəbələdə oldu. Car və Tala ləzgiləri Surxay xana qoşuldu. Gəncə hakimi Əli paşanın əmri ilə 8-minlik osmanlı və Tatr qoşunu da ona köməyə gəldi. Surxay xanın 20-minlik ordusu oldu. Qəbələdə Dəvəbatan adlı yerdə baş verən döyüşdə Surxay xanın qoşunları darma-dagın edildi. Surxay Qazıqumuğa, tatar və osmanlı qoşunu isə Gəncəyə çəkildi. Nadir böyük hərbi qənimət ələ keçirdi.

Payızın düşməsi ilə Nadir yürüşü Arana keçirdi. Ordusunu iki yerə bölərək birini Miskincə-Şahdağ yolu ilə Qəbələyə, birini isə öz komandanlığı altında Xaçmaz-yolu ilə Qəbələyə apardı. Bir həftə Qəbələdə qalıb Gəncəyə hərəkət etdi. 1734-cü ilin noyabr

² Bakıxanov A. Göstərilən əsəri s. 138.

ayında Gəncə yaxınlığına gəldi. Gəncədə olan Osmanlı qoşun başçısı Əli paşa Gəncə qalasına sığınmışdı. Nadirin qoşunları qalanı mühasirə etdi və qanlı döyüşlər başladı. Qalaya atılan top güllələri o qədər də əhəmiyyət vermədi. Qala divarlarının altına lağım ataraq 7 yerdə barıt dolduruldu. Partlayış nəticəsində 700 türk əsgəri öldüsə də qala təslim olmadı. Qalanın mühasirəsinin uzun sürdüyünü görən Nadir Tiflisi tutmaq üçün qoşun göndərirdi.

Gəncənin mühasirəsi 4 ay çəkdi³. Nadirin göstərişi ilə Gəncə çayının qarşısı bağlandı, qalanın Şirhacı və cənub divarları uçub dağıldı. Bandı dağıtmağa müvəffəq olan osmanlı qarnizonu təslim olmadı.

Qeyd etmək lazımdır ki, Gəncə savaşının gedişində Rusiyadan göndərilmiş elçi knyaz S. Qolitsin həmişə Nadirin yanında olurdu. Nadir Rus elçisi qarşısında Dərbənd və Bakının qaytarılması haqqında qəti tələb qoymuşdu. Buna görə də 1735-ci il martın 10(21)-da İran ilə Rusiya arasında Gəncə müqaviləsi bağlandı. Müqaviləyə görə ruslar Bakını 2 həftə, Dərbəndi isə 2 ay müddətində azad etməli idilər. Bu şəhərlər üçüncü dövlətə verilməməli idi. Bundan başqa Ruslar Dağıstanın İranın hökmüranlığına keçməsinə razılıq verirdi⁴. Gəncə müqaviləsindən sonra Gəncə qalasının alınması üçün ruslar yeni toplar göndərsə də müsbət nəticə əldə olunmadı. Qarsda olan osmanlı qoşunlarının sərsərgəri Abdulla paşa Köpüröglü Gəncədə mühasirədə olanlara köməyə gələcəyi xəbərini göndərirdi. Buna imkan verməmək üçün Nadir Gəncədə bir qədər qoşun saxlayıb 15 minlik qoşunla Loridən Qars üzərinə yürüdü. İrəvanı tutan Nadir Abdulla Paşa ilə həlledici döyüşə girmək üçün Zəngiçayı yaxınlığında yerləşdi. 1735-ci il iyulun 9-da tərəflər arasında həlledici döyüş oldu. Nadir tam qələbə qazandı. Abdulla paşa döyüşdə öldü.⁵ Nadir çoxlu hərbi qənimət (o cümlədən 32 top) ələ keçirdi. Abdulla paşanın məğlubiyyətindən sonra Gəncə, Tiflis qalasında olan osmanlı qarnizonu təslim oldu. Gəncə hakimi Əli paşa Nadir tərəfindən bağışlandı, qarnizona Türkiyəyə getmək icazəsi verildi.

Nadirin əldə etdiyi qələbələr onu daha da ruhlandırırmışdı. O, Osmanlı paytaxtına hücum etməyi planlaşdırırdı. Bunun üçün Nadir Rusiyanın kömək etməsini istəyirdi.

³ Leviatov V.N. Göstərilən əsəri. s 103.

⁴ Bakixanov A. Göstərilən əsəri. s 141. Mustafazadə T.T Göstərilən əsəri. s 196.

⁵ Qüddusi M.H. Nadir şah. s 127.

Lakin Rusiya Nadiri bu plandan çəkinməyə və Türkiyəni İranla həm-sərhəd bölgə və şəhərlərə hücum etməyə sövq edirdi.

1735-ci ildə Rusiya ilə Osmanlı dövləti arasında başlanan müharibə Osmanlı dövlətini Nadirlə sülh bağlamağa məcbur etdi. Osmanlı dövləti İranla sülh danışıqları aparmağı Gəncəli paşaya həvalə etdi. 1736-cı ilin martında Gəncəli paşa İran nümayəndəsi Mirzə Məhəmmədlə sülh danışıqlarına başladı. Bu danışıqlar Gəncə müqaviləsinin şərtlərinin Nadir tərəfindən pozulması demək idi. Beləki, bu müqaviləyə əsasən Rusiyanın iştirakı olmadan Nadir Osmanlı dövləti ilə sülh bağlamamalı idi.

Osmanlı dövləti ilə aşağıdakı şərtlərlə: Dövlət sərhədlərinin Sultan IV Maradın zamanındakı kimi müəyyənləşdirilməsi barədə razılıq əldə edilir.⁶ Bu razılaşmaya əsasən Osmanlı dövləti ilə Nadir arasında olan müharibələrə müvəqqəti də olsa son qoyuldu. Xırda hərbi əməliyyatlar nəzərə alınmazsa Nadirin ölümünə qədər Osmanlı dövləti ilə müharibə olmadı.

Osmanlılarla müharibəni sona çatdıran Nadir müəyyən müddət Dağıstanı tutmaqla məşqul olsada öz əsas məqsədini həyata keçirməyə başladı. Quba elinin «Həsənqala» düşərgəsindən qabağa düşərək Ağsuya (Yeni Şamaxı), oradan isə 1736-cı il yanvarın 13-də Muğandakı ordugahına gəldi. Bu düşərgədə onu İranın bütün əyanları gözləyirdi. O, dövlətin bütün əyalətinə fərmanlar göndərmiş, hakimlər, vilayət rəisləri, əyan və üləmələri Muğana qurultaya çağırırmışdı. Nadirin əmri ilə Cavad keçidi yaxınlığında ağac və qamışdan 12 min ev tikmiş, ayrıca karvansara, məscid və minarələr bina edilmişdi. Tezliklə buru 100 min adam toplaşmışdı. Nadir qurultay iştirakçılarına müraciət edərək «hər kəsi İran şahlığına, ölkənin sülh və əmniyyətinin qorumasına, xalqın rifahını təmin etməyə daha layiq bilirsiniz onu seçin. O (Nadir), indi Allahın köməyi ilə İranı düşmənlərin işğalından azad edib, onları İran mərzlərindən qovubdur. İndi qocaldığına və yorğunluğuna görə dincəlmə ehtiyacı var.»⁷

Uzun müzakirələrdən sonra qurultay iştirakçılarının böyük əksəriyyəti yalnız Nadirin şahlığa layiq olduğunu bildirdilər (Əlbətdə bu Nadir tərəfindən hazırlanmış bir oyun idi.). Müzakirələr zamanı Səfəvilərin son nümayəndəsi şah III Abbasın ölüm xəbəri də gəlib çıxdı. Qurultay iştirakçılarının «təkidini» qəbul edən Nadir 3 şərtlə şah olmağa razılıq verdi. Birinci bundan sonra Şah Təhmasib və onun uşaqlarına tərəfdar

⁶ Mustafazadə T.T Göstərilən əsəri. s 201

⁷ Məmməd Hüseyn Quddusi Nadir şah, s 157

olmayasınız, əgər bundan sonra Səfəvilərdən biri meydana çıxsə onu müdafiə etməyib tutub zindana atasınız... İkinci şiə məzhəbilə yanaşı sünnü məzhəbinə də hörmət olunsun, bundan sonra Ömərə, Osmana lənət oxunmasın, bu barədə heç nə yazılmasın, ondan otəri ki, bu iki məzhəb iki millət arasınada çoxlu qan tökülməsinə səbəb olmuşdur... İman Cəfəri-Sadiqin yolunu unutmayasınız. Üçüncü mənə şahlığa qəbul edirsinizsə, gərək and içəsiniz məndən sonra mənim uşaqlarıma, ailəmə hörmətsizlik etməyib, onlara tabe olacaqsız.⁸

Nadirin qoyduğu şərtlər qurultay iştirakçıları tərəfindən qəbul edildi. Nadir 1736-cı il fevralın 26-da İran taxtına oturdu və şah elan edildi.⁹

⁸ Qüddusi M.H. Nadir şah. s 158-159.

⁹ Bakıxanov A. Göstərilən əsəri . s 145; Arunova M.R i K.Z.Aşrafən, Qosudarstvo Nadir şaxa Afşara. M. 1958 q , s 63; Leviatov V.N. Göstərilən əsəri. s 106